

Ilkka Simanainen
Rääkkylän koululaitos 120 v. 1.12.2012

RÄÄKKYLÄN KOULUTOIMI JA SEN KEHITYS

Huhtikuun 6. päivänä 1865 annettu asetus kunnallishallinnosta maalla erotti kirkolliset ja maalliset asiat, edelliset kirkonkokousten ja jälkimmäiset kuntakokousten käsiteltäviksi. Uusi kunnallisasetus perustaessaan kansakoululaitoksen määräsi kunnat perustamaan kouluja eri piireihin.

Ennen 1865 oli kansanopetus tapahtunut ns. kiertokoulujen avulla. Nimi johtui siitä, että koulun opettaja "koulumestari" kulki kautta pitäjän viipyen yhdessä talossa 2-3 viikkoa. Sinne lapset kokoontuivat saaden alkeisopetusta, etupäässä lukemista, kirjoitusta, laskentaa ja uskontoa.

Kansakoulun perustaminen oli ensimmäisen kerran kuntakokouksen käsiteltävänä 1876. Päätökseksi tuli, ettei koulua perusteta. Sen jälkeen koulun perustamista käsiteltiin vuosina 1883, 1884, 1888, 1889 ja 1890. Äänestyksissä koulun vastustajat olivat enemmistönä ja koulun perustaminen siirtyi. Vuosina 1884 ja 1888 Kuopion läänin kuvernööri Järnefelt kävi Rääkkylässä kehottamassa kuntakokousta koulun perustamiseen.

Kuntakokouksessa 1889 koulun kannattajat saivat jo äänten enemmistön ja päätökseksi tuli, että koulu perustetaan syksyllä 1890. Päätöksestä kuitenkin valitettiin. Muotovirheen vuoksi kuvernööri joutui hyväksymään valituksen. Samalla kuvernööri määräsi pitämään uuden kokouksen.

Kuvernöörin määräämä kuntakokous pidettiin 28.7.1890. Musertavalla äänten enemmistöllä (1.219 - 182) annettiin koulun perustamisen jälleen raueta.

Seuraava vaihe oli sitten, että Kuopion läänin kuvernööri määräsi 1000 markan sakon uhalla koulun perustettavaksi 1891. Tästäkin kuvernöörin päätöksestä koulun vastustajat valittivat senaattiin. Myös koulun kannattajat jättivät vastavalituksen. Senaatti vahvisti kuvernöörin päätöksen, mihin kuntakokous sitten 19.4.1892 tyytyi ja suostui aloittamaan koulun saman vuoden syksynä, viimeisenä kuntana laajassa Kuopion läänissä.

Rääkkylän ensimmäisen kansakoulun päättämisasiaa käsiteltiin seitsemässä eri kuntakokouksessa ja siihen kului aikaa 16 vuotta.

Koulutaloksi tuli aikaisemmin käräjätaloksi ja kuntakokousten pitopaikaksi rakennettu talo kirkonkylässä. Tällä paikalla kirkonkylän koulu oli sitten yli 70 vuotta, aina uuden kirkonkylän kansa- ja kansalaiskoulun valmistumiseen saakka. Kaksikerroksista koulurakennusta kutsuttiin "Baapeliksi". Rakennus purettiin vasta liikuntahallin rakennustyöhön ryhdyttyä.

Kunnallishallinnon alkuaikoina näyttää Rääkkylässäkin esiintyneen koulun perustamisen lisäksi vastustusta yleensä kaikkiin kunnallishallinnon tuomiin uudistuksiin. Rääkkylä ei pitänyt kiirettä myöskään vuoden 1865 kunnallisasetuksen toimeenpanossa. Läänin kuvernöörihän määräsi päätöksellään Rääkkylän kunnallishallinnon valittavaksi ennen kesäkuun loppua 1873. Vastustajina esiintyivät juuri ne ihmiset, joiden hyväksi uudistukset olivat tarkoitettut. Ensimmäisen kansakoulun perustamista vastustimme niin paljon, että saimme toimenpiteillämme nimemme kansakoululaitoksen ja kunnallishallinnon historian lehdille. Aavarannan emäntä Aune Hirvonen, kirjoittajana käytti nimeä Aune Aavaranta, sai aiheen kuntamme kansakoulun perustamisen vaikeuksista kirjoittaa näytelmän, jonka nimenä on "**Senaatin käskystä**". Rasivaaran Nuorisoseuran näyttelijäryhmä esitti näytelmän kunnallishallinnon 100-vuotisjuhlassa vuonna 1974.

Jos ensimmäisen koulun perustaminen olikin vaikeaa, niin jatkossa koululaitoksen kehittämisessä on mennyt monin verroin paremmin. Kun ensimmäinen koulu kuntaan saatiin perustetuksi, oltiin Rääkkylässä valmiita perustamaan uusia kouluja varsin nopeassa tahdissa. Syntyi kilpailua kyläkuntien kesken koulujen perustamisesta. Vuonna 1896 koulupiirejä oli jo neljä, nimittäin Kirkonkylä, Rasivaara, Nieminen ja Oravisalo ja vuonna 1900 kymmenen, joskin kaikissa piireissä ei tuolloin ollut vielä omaa koulurakennusta. Kuntakokousten ajan päättyessä ja kunnallislain tullessa voimaan 1917 koulurakennuksia oli jo pystytty rakentamaan yhdeksään koulupiiriin.

Enimmillään koulupiirejä Rääkkylässä on ollut viisitoista ja niissä oppilaita alun toista tuhatta. Jos tarkastellaan meidän aikamme Rääkkylän koululaitoksen kehitystä, on todettava, että 1950 lukua

voidaan kuvata koululaitoksen ulkoisten puitteiden kehittämisen kaudeksi. Tuolloin puolet kouluista rakennettiin tai peruskorjattiin. Varsinainen koulutoimen sisäinen kehittäminen keskittyi 1960 luvulle ja 1970 luvun alkuvuosiin. Kuntaamme perustettiin ensimmäisenä Pohjois-Karjalassa 2-vuotinen kansalaiskoulu, jonka teki mahdolliseksi uusien koulurakennusten rakentaminen 1960-luvun alussa kirkonkylään.

Merkittävä kehitys Rääkkylän koululaitoksen kehityksessä on 1953 tapahtunut yksityisen oppikoulun saaminen paikkakunnalle. Aluksihan puuhattiin kunnallista keskikoulua, mutta kun sitä ei saatu, perustettiin oppikouluyhdistys ylläpitämään yksityistä oppikoulua. Koulu otettiin 1966 kunnan hoitoon ja 1968 saatiin muutetuksi kunnalliseksi keskikouluksi. Koululle rakennettiin kansalaiskoulun yhteyteen oma koulurakennus. Nämä toimenpiteet aloittivat kehityssarjan, joka johti Rääkkylän siirtymisen peruskouluun 1973, ensimmäisenä kuntana Pohjois-Karjalassa ja ensimmäisten joukossa koko maassa.

Ilkka Simanainen
marraskuussa 2012